

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2007-09-10

Närvarande: Regeringsrådet Rune Lavin, justitierådet Marianne Lundius och regeringsrådet Karin Almgren.

Kollegial handläggning i domstol – en justering av omröstningsreglerna

Enligt en lagrådsremiss den 30 augusti 2007 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Olof Wetterqvist.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

En ordförande i domstol har vid handläggningen av mål särskilda befogenheter och skyldigheter. I det aktuella lagförslaget berörs bl. a. att ordföranden vid omröstning har utslagsröst i vissa situationer. Det kan således ha en stor betydelse och till och med vara avgörande för målets utgång vem som fungerar som ordförande. Hittills har det av 2 kap. 3 § rättegångsbalken samt 10 och 11 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar framgått vem som har högst tjänsteställning i hovrätt och kammarrätt och som därför automatiskt blir ordförande vid måls handläggning. Jfr även 1 kap. 2 § rättegångsbalken (tingsrätt) samt 15 och 16 §§ lagen om allmänna förvaltningsdomstolar (länsrätt). Det aktuella lagförslaget bygger på den förutsättningen att varje domstol på egen hand skall kunna utse en viss

ledamot till ordförande om ledamöterna skulle ha samma tjänsteställning. Något förslag om hur denna person skall utses ingår inte i lagförslaget. I stället sägs att regeringen avser att ändra instruktionerna för tings- och länsrätterna samt hov- och kammarrätterna så att dessa domstolar ges möjlighet att välja vem av de ordinarie ledamöterna i rätten som skall vara ordförande när ingen av dem har högre tjänsteställning än övriga.

Enligt 11 kap. 4 § regeringsformen föreskrivs i lag om domstolarnas rättskipningsuppgifter, om huvuddragen av deras organisation och om rättegången. Frågan om utseende av ordförande kan med tanke på de befogenheter och skyldigheter som är förenade med ordförandeskapet inte anses angå en domstols inre organisation. Lagrådets ledamöter anser att föreskrifter härom i stället hör till regleringen om rättegången och att de därför i princip skall ha lagform. Inte heller kan sådana föreskrifter med dess vittgående följder beslutas som verkställighetsföreskrifter.

Bestämmelserna i 2 kap. 3 § rättegångsbalken samt 10 och 11 §§ lagen om allmänna förvaltningsdomstolar (liksom motsvarande bestämmelser för tingsrätt och länsrätt) kan utgöra ett visst stöd för vem som skall vara ordförande i ett mål. Med hänsyn härtill kan de regler som är tänkta att ingå i domstolarnas instruktioner uppfattas som en utvidgande ändring av bestämmelserna. Lagrådet vill därför erinra om den formella lagkraftens princip såsom denna kommit till uttryck i 8 kap. 17 § regeringsformen.

I övrigt lämnar Lagrådet förslaget utan erinran.